

ΘΕΑΤΡΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

(Fontaine).

Είγε και ὁ μεσαιών τὰ θεάτρα καὶ τὰς δραματικὰς παραστάσεις του, ὡς καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ τὰ παριστανόμενα ἔργα, καὶ οἱ ἥθοιοι, καὶ ὁ τόπος τῆς σκηνῆς ἦσαν ὅλως διάφορα.

Συνήθως ἐλαμβάνετο ὡς ἀντικείμενον τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Γέννησις· ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανιώτερον, ἡ ἱστορία ἑνὸς μάρτυρος. Τοῦτο ἐκαλεῖτο μυστήριον. Δὲν ἐτελεῖτο ἐν Παρισίοις ἑορτὴ ἀξία λόγου ἄνευ μυστηρίου. Ὁ λαὸς προσέτρεγεν ἄθροος καὶ ἤκκοιτο τὰς περιπετείας τοῦ δράματος μετὰ περιπαθοῦς ἐνδιαφέροντος.

Οἱ ἥθοιοι οἱ παριστάνοντες τὰ μυστήρια ἀπατέλουν ἰδίαν ἐδελφότητα. Οἱ ἀδελφοὶ τῶν παθῶν ὑπῆρξαν πάντοτε διάσημοι. Ἐφεραν τὸ ὄνομα αὐτὸ, καθόσον παρίστανον ἀποκλειστικῶς μόνον τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Μετέβαινον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, παρέχοντες πανταχοῦ τὸ αὐτὸ θέαμα, καὶ ἐπανελάμβανον ἐνίοτε αὐτὸ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει μετὰ ὀλιγοήμερον διακοπῆν. Συνέβαιεν οὕτω ἕκαστος ἥθοιοὺς νὰ διέρχεται τὸν βίον του παίζων πάντοτε τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ κατέληγεν ἐνσαρκούμενος ὁπωσδήποτε τὸ μέρος του· τὸ κοινὸν δὲν ἐβαρύνετο τὸ παράπαν, καθόσον εἶχον τότε ὀλιγωτέρας ἰδέας, ὀλιγωτέρας διασκεδάσεις καὶ περισσοτέραν ἀρέλειαν. Ἄλλως τε ἡ παράστασις ἑνὸς μυστηρίου ἦτο συμβεβηκός, εἶδος τι ἑορτικῆς ἐθνικῆς.

Ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς οἱ ἥθοιοι, ἐνδαδόμενοι τὰς θεατρικὰς των στολάς, περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἀγγέλλοντες δίκην προγραμματῶν τὸ θέαμα. Ἡ σκηνὴ ἐστήνετο ἐν ὑπαίθρῳ, εἰς τὴν μεγαλειτέραν πλατεῖαν τῆς πόλεως. Τὴν ὠρισμένην ὦραν κύματα λαοῦ εἰσώρμων ἀπὸ τῶν γειτονικῶν ὁδῶν· τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξώσαι ἦσαν κατάφορτοι ἀπὸ θεατῶν· ἀπὸ ἀποστάσεως πολλῶν λευγῶν ἐκ τῶν περὶ ἤρχοντο πολλοί. Οὐδόλως ἐδυσκολεύοντο αἱ δημοτικαὶ καὶ ἄστονομικαὶ ἀρχαὶ νὰ καταστήσωσι πομπώδεις τοὺς στολισμοὺς καὶ τὰ ἐνδύματα· ἐτελεῖτο εἶδος δεικνυμένου μετὰ τῶν πόλεων, τίς θὰ ἔχη τὸν καλλίτερον θίασον καὶ θ' ἀναπτύξῃ μεγαλειτέραν πολυτέλειαν.

Οἱ πλείστοι τῶν ἥθοιοιῶν ἐλάμβανον τὸ μέρος των ὑπὸ σπουδαίαν καὶ σοβαρὰν ἐποψίν, τύπον ἢ το ζωγράφῃ ἢ πίστις τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἐγγέλων, ἔκλειον πραγματικῶς καὶ δι' ἴδιον λαγαρισμόν· οἱ δὲ θεαταὶ δὲν συνεκινούνητο καὶ αὐτοὶ ὀλιγώ-

τερον. Ὅταν ὁ Ἰούδας ἐπρόδιδε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, πάντες οἱ παριστάνομαι ἐν χορῶ τὸν ἐκάλυπτον ὕβρεων καὶ λοιδοριῶν· ὅταν οἱ δῆμοι ἤγειρον τὸν σταυρόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄθροιστος ἀλοφώργατος ἦτο στερεῶς προσδεδομένος διὰ σχοινίων, ψιθυρισμὸς ἀποστροφῆς καὶ λύπης διέτρεγεν ὀλόκληρον τὴν συνέλευσιν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ γρηαιότεροι στρατιῶται ἐδάκρυον. Πολλάνκις ἡ παράστασις ἑνὸς μυστηρίου ἐπανέφερεν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν εὐλογώτερον μιᾶς διδασχῆς ψυχᾶς ὀλισθησάσας. Ἦτον αὕτη ἡ ἠθικὴ τοῦ εὐαγγελίου ψηλαρητή, προσπίπτουσα εἰς τὰς αἰσθηταίς.

Παρατηρήθησαν παραστάσεις διαρκέσασαι ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας, χωρὶς τὸ ἀκροατήριον νὰ φανῇ κεκοπιτικῶς. Οἱ θεαταὶ ἐστρατοπέδευον περὶ τοῦ θεάτρου· ἐστήνον σκηνὰς καὶ ἐκοιμῶντο ἐκεῖ. Ἰδρύετο πόλις ἐκ τοῦ προχείρου· διήρχοντο τὴν νύκτα ὄνειρευόμενοι τὴν ἀπιστίαν τοῦ Ἰούδα καὶ τὴν δειλίαν τοῦ Ἡρώδου, καὶ τὴν ἐπαύριον, ἅμα τῇ αὐγῇ, ἡ συνέλευσις προσεκτικῶς συνωθεῖτο περὶ τοὺς ἥθοιοὺς, μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας καὶ τοῦ αὐτοῦ ζήλου.

Μετὰ τὴν ἀνάληψιν, καὶ ἐνῶ τὰ πάντα ἐραίνοντο περαιωθέντα, ἀνεπήδα αἶφνης ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ὁ διάβολος μετὰ τὰ κέρατά του καὶ ἀπήγεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἡρώδην καὶ τοὺς δῆμους.

Ἐνίοτε, ἐκτὸς τοῦ σοβαροῦ, τοῦ πανθίμου, τοῦ μεγάλου δράματος, τὸ ὅποιον ἐτήρει κατὰ προτίμησιν τὸ ὄνομα τοῦ μυστηρίου καὶ οὐτινος ἡ ὑπόθεσις ἐλαμβάνετο πάντοτε ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, οἱ ἀδελφοὶ παρίστανον καὶ ἑτέραν τινὰ παράστασιν, σχεδὸν ὅπως σήμερον μετὰ τὸ δράμα παριστάνεται μίᾳ κωμωδίᾳ, ἢ κωμειδύλλιον, ἢ ἄλλο τι μικρὸν ἔργον.

Τότε δὴ τότε συνέβαινον ἀστείμοι ἀτελείωτοι, παντοῦλαι, στίχοι, μερολογήματα καὶ ὁ λαὸς, ὅπως ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν τραγικὴν παράστασιν τοῦ μυστηρίου διὰ κραυγῶν ἐπιδοκιμασίας καὶ ὀργῆς, ἀνεμηνύετο ὡσαύτως εἰς τοὺς κώμους καὶ τὰς ἀστειοτήτας καὶ ἡ σκηνὴ ἦτον ἐνίοτε ἐπίσης διασκεδαστικὴ ἐν τῇ πλατεῖᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ.

Καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀκόμη ἐν Ἰταλίᾳ, εἰς τινὰς πόλεις, γίνονται λιτανεαί, καθ' ἃς ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς φέρων τὸν σταυρόν του καὶ εἰς τὴν διάβασιν του ὁ λαὸς μετὰ μεγάλων κραυγῶν ἐπιζητεῖ τὴν εὐλογίαν του καὶ κητναθεματίζει τοὺς δῆμους του. Πρὸ τριάκοντα ἔτι ἐτῶν παριστάνοντο μυστήρια ἐν τῇ Βρετανίᾳ τῆς Γαλλίας. Ἐν ἰδίῳ καλούμενον Ἁγία Γενεβιέβη καὶ τελειόνον

διὰ τῆς τιμωρίας τοῦ ἀπίστου Γκολό, ἀπῆλθεν ἰδιαζούσης ὑπολήψεως, ἄνευ ἀνταγωνισμοῦ. Οἱ νέοι τοῦ χωρίου ἔφερον δύο ἵππους καὶ προσέδενον εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνά μίαν κνήμην τοῦ τιμωρουμένου, μεθ' ἧ ἐξώθουν τοὺς ἵππους εἰς διευθύνσεις ἀντιθέτους. Ἄν καὶ τὰ σχοινία ἦσαν ἄρκετὰ μακρὰ, ὁ ὑπακρινόμενος τὸν Γκολό ἐκινδύνευε τὴν ζωὴν του εἰς τὸ ἄγριον αὐτὸ παίγνιδιον. Περὶ ἑστὴ πολλὰς ἡ ἀνάγκη τῆς παρεμβάσεως τῆς ἐξουσίας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ τιμωρουμένου· διότι οἱ δῆμοι, παραφερόμενοι ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ μέρους των, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ λάθωσι τὰ πράγματα ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν καὶ στείλωσι τὸν ἀπίστον Γκολό νὰ παριστάνῃ μυστήρια εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Ε. Σγ.

Η ΣΕΛΗΝΗ

Βεβαίως ἠκούσατε γιλιὰκις ἐπαναλαμβομένην τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ σελήνη ἐστὶ κόσμος ἐσθεσμένος, ὅτι τὸ πᾶν ὑπνώττει ἐν αὐτῇ, καὶ ὅτι ὁ δυστυχὴς ἡμῶν δορυφόρος, ὡς πτώμα, θάινει ἐν τῷ ἀπείρῳ καθὼς ἡ σφαῖρα τοῦ καταδίκου, σφύρομενος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ γῆς. Ἐν τούτοις συνέβη τι τὸ ἀπικροῦν κάπως τὴν σικοφαντίαν κατὰ τῆς δυστοχῆς ταύτης σφαίρας, ἢ ἐυλογῶσι μὲν οἱ ἐρῶντες, καταρῶνται δ' οἱ λησταί.

Οἱ ἀστρονόμοι ἀνήγγειλόν ποτε μεταβολὴν τινὰ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς σελήνης, ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι κίνησις τις συνέβη ἐν αὐτῇ· ἡ δὲ κίνησις καὶ ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς ἀστροῖς προϋποθέτει τὴν ζῶν. Τῆς δὲ κινήσεως ἀντικρούσεως εἰς τὰς ἡραιστείας δυνάμεις συμπεραίνει τις ὅτι ὁ ὄγκος τῆς σελήνης δὲν ἐψυγράφη ἐντελῶς, ὡς ἐνομίζετο, καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ ὑπάρχει τι τὸ παράγει τὰς ἐκρήξεις ταύτας. Ποῖα τίς ἐστὶν ἡ συμβᾶσα αὕτη μεταβολή; Γινώσκετε ὅτι ἡ τοπογραφία τῆς σελήνης, δηλαδὴ τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπερ ἐρερεται περὶ τὴν γῆν, ἐστὶ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὑπάρχουσι δὲ γάρτοι αὐτῆς ἀκριβέστατοι, ἐν οἷς αἱ ἐξοχαί τε καὶ ἐσοχαί σημειοῦνται δι' ὀνομάτων ἀναμνησκόντων τὸ σχῆμα τοῦ τόπου καὶ τὴν ὁδὸν σοφοῦ τινος. Ἐπειδὴ δύναται τις νὰ διακρίνῃ καὶ νὰ περιγράψῃ τὰς συμβαινούσας μεταβολὰς, ἔπεται ἐκ παρατηρήσεων γενομένων πρὸ χρόνων, ὅτι πρὸς βορρᾶν τῆς θαλάσσης τῆς Ἡουχίας, οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης τῶν Κρίσεων, ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ θαλάσσει τῆς Γαλήνης πρὸς τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος τῆς λίμνης τῶν Ὀνειρῶν, ὁ γνωστὸς κρατῆρ ὑπὸ τὸ ὄνομα Λιναῖος, φαίνεται κατὰ